

Szczecin, 08.08.2023

prof. dr hab. Dariusz Dyczewski
Dziedzina: sztuki
Dyscyplina: sztuki muzyczne
Akademia Sztuki w Szczecinie

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki Długołęckiej – Kuraś, sporządzona w związku z przewodem doktorskim wszczętym przez Radę Wydziału Dyrygentury Chóralnej, Muzyki Kościelnej, Edukacji Artystycznej, Rytmiki i Jazzu Akademii Muzycznej im. St. Moniuszki w Gdańsku (Uchwała nr 38/2019).

ZLECENIODAWCA:

Rada Dyscypliny Artystycznej AM w Gdańsku, pismo z dnia 06.06.2023 sygnowane numerem RDA.510.I.70(1)2023. Zlecenie dotyczy Uchwały nr 39/2019 z dnia 01.04.2019 Rady Wydziału Dyrygentury Chóralnej, Muzyki Kościelnej, Edukacji Artystycznej, Rytmiki i Jazzu AM w Gdańsku w sprawie wyznaczenia mojej osoby na recenzenta rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki Długołęckiej – Kuraś.

Przesłana mi przez Przewodniczącą Rady Dyscypliny Artystycznej AM w Gdańsku rozprawa doktorska „Aspekty wykonawcze i rola partii chóru dziecięcego w wokalnie-instrumentalnych dziełach scenicznych” spełnia formalne wymagania Ustawy z dnia 14.03.2023 roku, art.13 ust.1. zgodnie z paragrafem 6 ust.3 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19.01.2018 w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzenia czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora.

ROZPRAWA DOKTORSKA:

Rozprawa doktorska „Aspekty wykonawcze i rola partii chóru dziecięcego w wokálně-instrumentalnych dziełach scenicznych” składa się z 6 rozdziałów, wniosków końcowych, streszczenia w języku polskim i w języku angielskim, a także z zamieszczonej bibliografii i aneksów. Całość liczy 270 stron.

Rozdział 1

„Rys historyczny”.

To rys historyczny – rzetelnie przedstawiony gatunek wokálně-instrumentalnego dzieła scenicznego, wszystko poparte fachową literaturą w oparciu o dostępne wydawnictwa, m.in. J. Chomiński „Formy muzyczne”. W klarowny sposób autorka przedstawia dramaty renesansowy, operę barokową, klasyczną, romantyczną, operę XX i XXI w. oraz dramaty muzyczne. Mamy tu plejadę wielkich twórców tego gatunku, którzy tworzyli we Włoszech, Francji, Anglii, Niemczech. Autorka przypomniała nam ich najwybitniejsze dzieła, które przetrwały do dzisiejszych czasów i które są wystawiane na deskach teatrów operowych na całym świecie.

Treść tego rozdziału ugruntowuje nam wiedzę na temat wokálně-instrumentalnego dzieła scenicznego i wprowadza do kolejnych zagadnień rozprawy doktorskiej.

Rozdział 2

„Chór w operze i dramacie”.

W tym rozdziale autorka przypomina nam o znaczeniu chóru w operze, pełniącego rolę muzycznego tła opery, komentatora, kształtującego dramaturgię całego obrazu. Haendel, Gluck, Mozart, Beethoven – to kompozytorzy, którzy nadali partii chóralnej ważną rolę w swoich operach, a Donizetti, Bellini, Rossini, Verdi rozbudowali partie chóralne do bardzo znaczących i ważnych ról w swoich operach.

Autorka w rozdziale tym przedstawia także jak ważną rolę spełniają chóry dziecięce, które pojawiają się w połowie XIX w. w operach Bizeta, Musorgskiego, Humperdincka, Pucciniego.

Obecność chóru dziecięcego jest interesującym urozmaicheniem przebiegu dramatycznego danej opery. Jest on często ważnym bohaterem zbiorowym dodając realizmu w wielu scenach zbiorowych oraz podkreśla różnice społeczne w zachowaniu dzieci i dorosłych. Chór dziecięcy może także być komentatorem całej akcji lub tłem dopowiadającym pojedyncze kwestie. Pomimo niewielkich często partii wokalnych, chór dziecięcy jest znaczącym wykonawcą w spektaklach.

Rozdział 3

„Analiza warstwy słownej, opis fabuły”

To analiza warstwy słownej i dramatycznej omawianych, analizowanych tytułów przedstawionych w rozprawie doktorskiej, w których brał udział chór dziecięcy.

Arrigo Boito – „Mefistofeles” – 1868

Opera w 4 aktach z prologiem i epilogiem. Libretto napisał kompozytor wg Fausta – J.W. Goethego. Chór dziecięcy pojawia się w prologu i epilogu tego dzieła i przyjmuje postać Cherubinów. Do rozprawy doktorskiej zostały dołączone 2 fragmenty nagrań Chóru Dziecięcego „Canzonetta” Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej I i II st. w Gdańsku pod dyrekcją doktorantki, całości dopełnił akompaniament fortepianowy. Czysto brzmiące głosy dziecięce i zdecydowany ruch dyrygenta ukazał bardzo dobre przygotowanie i realizację zapisu nutowego.

Engelbert Humperdinck „ Haensel und Gretel” – 1891

Baśń operowa w 3 obrazach. Chór dziecięcy w tej operze pełni rolę bohatera zbiorowego jako dzieci – pierniczki. W analizowanym fragmencie, który także został nagrany przez Chór Dziecięcy „Canzonetta” (nagranie dołączono do rozprawy doktorskiej) – przejmuje główną rolę, w tej scenie pełni kluczową rolę i stanowi zbiorowy finał, w którym podkreślono radosne zakończenie opery. Czysto muzykujące dzieci z dobrą dykcją (a tekst jest w języku niemieckim) pod sprawną ręką dyrygentki prezentują rzetelnie przygotowaną partię wokalną.

Giacomo Puccini „La Boheme”

Chór dziecięcy pojawia się w akcie II, gdzie dopełnia akcję dramatyczną, urozmaicając ją, dodając kolorytu i bierze czynny udział w akcji na scenie.

Do rozprawy doktorskiej zostało dołączone nagranie z przedstawienia „Cyganerii” G. Pucciniego z Opery Bałtyckiej w Gdańsku. W tym fragmencie ukazał się chór dziecięcy, który bardzo sprawnie porusza się na scenie, realizując zamierzenia reżysera, a także prawidłowo wykonuje swoją partię wokalną. Trud i ciężka praca dyrygentki w przygotowaniu tej partii dziecięcej przyniosła satysfakcję z przedstawionej grupy dzieci. Dobrze i czysto opanowana partia wokalna, brzmiące głosy dzieci, które przebijały się na tle śpiewających solistów i chóru mieszanego – brawo dla chóru dziecięcego!

Giacomo Puccini „Turandot” – 1926

Dramat liryczny w 3 aktach. Partia chóru dziecięcego stanowi muzyczną zapowiedź wejścia Turandot i współdziała kolorystycznie z chórem mieszanym. Melodia opiera się na zmodyfikowanej melodii zaczerpniętej z chińskiej muzyki ludowej i stanowi istotną część spektaklu. Doktorantka dołączyła 4 fragmenty nagrane przez Chór Dziecięcy „Canzonetta” wraz z towarzyszeniem fortepianu. Dobra dykcja, muzykalność i ciepłe brzmienie tych wykonań to atuty tej prezentacji.

Leos Janacek „Přihody lisky Bystrousky”

Opera została wystawiona w 1924 r. w Brnie. Chór dziecięcy jest ważnym bohaterem zbiorowym w tej scenie, która została nagrana przez Chór „Canzonetta” pod dyktando doktorantki i dołączona do rozprawy. Szybkie tempo i bardzo dobra dykcja dzieci (język czeski) wskazuje na dobrze osadzony dźwięk, czysty i precyzyjny, zgodny z zapisem partytury.

Maurycy Ravel „L'enfant et les sortilèges”

„Dziecko i czary” powstało w latach 1920-24. Chór dziecięcy bierze udział w jednej scenie. W tym fragmencie kompozytor użył ciągu niezwiązanych ze sobą logicznie cyfr, wykorzystując je wzmacniając efekty kolorystyczne i nawiązując do baśniowego charakteru utworu.

Do rozprawy doktorskiej zostało dołączone nagranie z przedstawienia z Opery Bałtyckiej w Gdańsku. Krótka żywiolowa scena w wykonaniu dzieci ukazała sprawne techniczne i wokalne przygotowanie chóru dziecięcego.

Karol Szymanowski „Król Roger”

Opera powstała w 1924 r. Chór dziecięcy jest równorzędnym bohaterem współdziałającym scenicznie i muzycznie z chórem mieszanym. Komentuje wydarzenia dziejące się na przestrzeni I aktu oraz to jemu zostało powierzone ostatnie słowo „amen”.

Do rozprawy doktorskiej zostało dołączone nagranie z przedstawienia z Opery Bałtyckiej w Gdańsku. Sprawny wokalnie zespół młodych dziecięcych głosów swoją partię wykonał bardzo dobrze. Soczyste i czyste brzmienie było słyszalne na tle chóru mieszanego i solistów.

Krzysztof Knittel „Sąd Ostateczny”

Światowa prapremiera spektaklu odbyła się w 2017 r. w Operze Bałtyckiej w Gdańsku. Na partię chóru dziecięcego składają się fragmenty monodii *Dies irae* rozłożonej na 3 chóry: męski, żeński i dziecięcy.

Do rozprawy doktorskiej zostały dołączone 3 fragmenty z przedstawienia wystawionego przez Operę Bałtycka w Gdańsku, w których bierze udział chór dziecięcy.

Jorge Antunes „Olga”

Opera w 3 aktach. Światowa prapremiera odbyła się w 2006 r. Chór dziecięcy pełni rolę poboczną – dopełnia akcję, wprowadzane są nowe postacie, które odgrywają scenki rodzajowe. Partie chóru dziecięcego są partiami mówionymi i są określone ściśle w partyturze.

W tym rozdziale bardzo pomocnym dla recenzenta rozprawy doktorskiej był materiał muzyczny, który został dołączony do rozprawy, zarejestrowany na nośniku „Pendrive”.

Dziewięć omawianych oper, które wybrała doktorantka, które pieczołowicie omówiła pod kątem warstwy słownej i opisu fabuły zostały uzupełnione fragmentami, które były wykonywane przez Chór Dziecięcy „Canzonetta” z Gdańska i zostały przygotowane wokalnie przez doktorantkę. Ukazało to ogrom pracy jaką Pani Agnieszka Długołęcka-Kuraś musiała wykonać z dziećmi aby uzyskać bardzo dobry rezultat artystyczny w wykonaniu Chóru

„Canzonetta”. Wszystkie przedstawione fragmenty były rzetelnie przygotowane przez dyrygentkę – chór brzmiał czysto i pewnie. Jasna dziecięca emisja ukazała wiele wspaniałych współbrzmień. Dobra dykcja wszystkich prezentacji w tak wielu językach (niemiecki, włoski, francuski, czeski, polski) była nośna i zrozumiała. Całość zasługuje na wielkie brawa dla dyrygentki.

Rozdział 4

„Analiza formalna partii chóru dziecięcego”

Jest to bogaty rozdział, w którym doktorantka podjęła się wszystkich przedstawionych fragmentów oper z rozdziału 3. Została dokonana analiza formalna, omówiono fakturę i instrumentację, dokonano szczegółowych analiz pod kątem melodyki, rytmiki, metrum, agogiki, dynamiki, artykulacji, harmoniki i brzmienia.

Rozdział 5

„Zagadnienia wykonawcze i realizacyjne”.

W tym rozdziale doktorantka przybliżyła nam zagadnienia emisji głosu u dzieci. Są to podstawowe i bardzo ważne informacje dla młodych dyrygentów, którzy prowadzą zajęcia z chórami dziecięcymi. Prawidłowa postawa dzieci, dobry oddech, naturalna emisja, prawidłowa intonacja – to klucz do sukcesu chóru dziecięcego. W tym rozdziale jest przedstawiona praca dyrygenta i chóru w fazie przygotowawczej – przedsцениcznej i w fazie realizacyjnej. Rozdział zamyka informacja na temat zagadnienia techniki dyrygenckiej, która ma na celu uwrażliwić dzieci na gest dyrygenta.

Rozdział 6

„Efekty edukacyjne udziału dziecka w przedstawieniu”

To opis badań autorki i porównanie istniejących wyników badań wśród dzieci, dotyczących wpływu udziału dzieci w spektaklu operowym.

Efekty kształcenia, które osiągają dzieci w spektaklach operowych to:

- szanuje dziedzictwo kulturowe
- przestrzega zasad kultury, etyki
- wykazuje wrażliwość artystyczną

- rozwija pasję muzyczną
- publicznie prezentuje swoje dokonania
- pracuje w zespole i integruje się
- wykazuje aktywność w działaniach muzycznych

Dzięki aktywnemu obcowaniu dziecka ze śpiewem można je uwrażliwić i wyczulić na piękno muzyki.

Jak wykazały badania ankietowe wśród dzieci i rodziców – zdecydowanie można potwierdzić pozytywny wpływ uczestnictwa w tego typu wydarzeniach na dziecko. Zwiększa się zainteresowanie muzyką, śpiewem i operą. Rodzice zwracają uwagę na pozytywny wpływ udziału dzieci w kontaktach z rówieśnikami i współpracę w grupie. Większość także zdecydowałaby się na wybór drogi zawodowej w przyszłości.

Wszystkie te wnioski wskazują jednoznacznie na uczestnictwo dzieci w spektaklu operowym.

KONKLUZJA

Temat rozprawy doktorskiej został rzetelnie i wyczerpująco przedstawiony, wnosi znaczący wkład w dziedzinę sztuki, dyscyplinę sztuki muzyczne, a doktorantka posiada umiejętności i kompetencje do dalszej samodzielnej pracy.

Spełnia warunki określone w art.13 ust.1 Ustawy z dnia 14.03.2003 r.

Rozprawa doktorska mgr Agnieszki Długołęckiej - Kuraś ze streszczeniem w języku angielskim stanowi oryginalne dokonanie artystyczne.

Spełnione są wymagania Ustawy z dnia 20.07.2018 r.

Ponadto wnioskuję o wyróżnienie rozprawy doktorskiej Agnieszki Długołęckiej – Kuraś przez Senat Akademii Muzycznej w Gdańsku stosowną uchwałą wynikającą z uregulowań w tym zakresie, pozostając pod wrażeniem ogromu przeprowadzonych badań oraz unikatowości zakresu tematycznego i sposobu ich realizacji. Doktorantka w ten sposób nie tylko rozwiązała wnikliwie postawiony cel badawczy, ale także przyczyniła się do istotnego wkładu w dyscyplinę sztuki muzyczne, zwłaszcza w zakresie teoretycznym.

Rozprawę doktorską przyjmuję i wnioskuję do publicznej obrony.

prof. dr hab. Dariusz Dyczewski